

Justis og Beredskapsdepartementet

Høring – ny forskrift om pass og nasjonalt ID-kort

Høringssvar ved Menneskerettighetsutvalget til Norsk Psykologforening (MRU).

Høringssvaret gjelder Departementet forslag «Særlig om kravet til synlige ører» under punkt 3.2.6.2, eller mer spesifikt om bestemmelsen i passforskriften § 4, om at begge ørene må være synlige på passbildet.

I Høringsnotatet om ny forskrift om pass og nasjonalt ID-kort foreligger det to forskjellige forslag når det gjelder krav til ansiktsfoto for den gjeldende person :

”§ 2-8 Krav til ansiktsfoto. Ved søknad om pass eller nasjonalt ID-kort skal det opptas ansiktsfoto av søkeren ved hjelp av teknisk utstyr for opptak av personinformasjon som kan brukes til biometrisk sammenligning. Ved søknad om midlertidig pass eller hvis det tekniske utstyret ikke kan benyttes eller ikke ta tilfredsstillende bilde av søkeren, skal søkeren innlevere ansiktsfoto etter nærmere regler fastsatt av Politidirektoratet. Bildene som opptas eller innleveres skal oppfylle krav til kvalitet, bakgrunn, belysning, ansiktsuttrykk mv. som fastsatt av Politidirektoratet. Begge øynene og ørene skal være synlige. Briller og hodeplagg må ikke benyttes.”

”Alternativ 1: Personer kan av religiøse eller andre særlige grunner, for eksempel ved sykdom, bruke hodeplagg på bildet når det er grunn til å anta at tilsvarende hodeplagg vil bli brukt i fremtidige kontroller. Hodeplagget må ikke tildekke noe av ansiktet eller mer av hodet enn nødvendig. Begge ørene skal være synlige.”

”Alternativ 2: Personer kan av religiøse eller andre særlige grunner, for eksempel ved sykdom, bruke hodeplagg på bildet når det er grunn til å anta at tilsvarende hodeplagg vil bli brukt i fremtidige kontroller. Hodeplagget må ikke tildekke noe av ansiktet eller mer av hodet enn nødvendig.”

Personer som bærer hodeplagg av religiøse grunner får ikke båret hodeplagget slik de ønsker dersom det blir innført et påbud om at ørene skal vises på ansiktsfoto til pass og nasjonalt ID-kort. Dette er aktuelt blant annet for sikker som bærer turban og muslimske kvinner med hijab. Det går tydelig fram i bl.a. Høringsnotatet til Justisdepartementet at mange opplever kravet om at ørene skal være synlige som krenkende:

”En rekke henvendelser fra privatpersoner og organisasjoner mv. har vist at ... kravet om synlige ører oppleves krenkende for pass-søkere som på grunn av sin religiøse overbevisning bruker hodeplagg som dekker dem.”

MRU mener på generelt grunnlag at det er svært uheldig om grupper av mennesker i Norge på grunn av statlige forordninger skal havne i situasjoner som oppleves som krenkende og stressfylte på bakgrunn av deres religiøse tro og kulturelle identitet. Det kan bidra til opplevelse av diskriminering. Det antas at særlig det nasjonale ID-kortet vil bli brukt ofte, også i en persons lokalmiljø, og i tilfelle vil de problematiske situasjonene oppstå ofte i denne sammenhengen.

I FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, ratifisert av Norge i 1972, heter det:

”Friheten til å utøve en religion eller tro skal ikke være gjenstand for andre begrensninger enn slike som er foreskrevet i lov og som er nødvendig for å beskytte den offentlige sikkerhet, orden, helse eller moral, eller andres grunnleggende rettigheter og friheter.”

Vi anerkjenner at myndighetene har behov for å kunne stadfeste enkeltindividers identitet med stor treffsikkerhet. Samtidig vil vi understreke betydningen av at samfunnet tilrettelegger for at alle borgere kan delta i samfunnslivet på likeverdige premisser, uavhengig av kulturell og religiøs bakgrunn. Det bærer også med seg viktige psykologiske sider at et menneske får mulighet til å være seg selv, fullt og helt, og ivareta sin kulturelle og historiske tilhørighet. Vi ber derfor om at den eventuelle merverdien synlige ører tilfører som identitetsmarkør, vektet mot den begrensningen dette representerer for enkelte gruppers samfunnsmessige tilhørighet og kulturelle og religiøse praksis. Ettersom andre sammenlignbare land ikke har innført synlige ører som et krav, legges det til grunn at identitet kan bekreftes ved hjelp av biometriske metoder, som ikke går på bekostning av borgernes demokratiske rettigheter.

På disse premissene vil MRU anbefale alternativ 2 i høringsnotatet.

Sandefjord, 6. juni 2019

Med hilsen

Reidar Hjermann
Leder av Norsk Psykologforenings Menneskerettighetsutvalg